

MOTTATT.
27 JUN 2013

Kulturdepartementet

Postboks 8030, Dep
0030 Oslo

Oslo, 26.06.2013

Vår ref.
46710/HS49

Hørings svar NOU 2013:4 Kulturutredningen 2014

Arbeidsgiverforeningen Spekter avgir med dette høringsuttalelse til NOU 2013:4 Kulturutredningen 2014. Spekter mener det er positivt at regjeringen besluttet å nedsette dette utvalget. Etter åtte år med stor vekst i kultursektoren gjennom de såkalte Kulturløftet I og II, er det hensiktsmessig å ha en gjennomgang av hvordan sektoren har utviklet seg de siste to stortingsperiodene. I Kulturutredningen foreslår Engerutvalget en rekke konstruktive satsinger som ledd i kulturpolitikken etter 2014. Disse forslagene er omfattende og vil kunne bidra til positiv utvikling på mange områder. Samtidig mener Spekter at det er viktig å rette oppmerksomheten mot noen utviklingstrekk og politikkområder som Engerutvalget ikke har behandlet så inngående.

Etter vår vurdering vil følgende områder representere viktige diskusjonstemaer i årene framover og derved ha betydning for kulturpolitikken etter 2014:

- Infrastruktur for kulturformidling - investeringer og drift
- Styring og finansiering
- Forvaltningsnivåene og aktørenes interesser og atferd
- Teknologi og opphavsrett
- Aktørene

Infrastruktur for kulturformidling - investeringer og drift

Enger-utvalget påpeker i sin utredning at økningen i bevilgninger etter 2005 ikke har gitt en tilsvarende økning i kunstproduksjon og publikumsopplutning. Mye av ressursene har i følge utvalget gått til utgifter til lønn, pensjon og forvaltning, drift og vedlikehold av bygg. Utvalget mener at man må utnytte ressursene på en bedre måte for å oppnå en økning i kunstproduksjon og mer publikumsopplevelser, med flere publikumere. Men det kan vise seg å by på utfordringer å få dette til i årene framover.

Den store satsingen på investering i bygg og utstyr som har skjedd fram til 2013 som grunnlag for utøvelse av innholdet i kulturpolitikken, vil fortsette med nye, store satsinger som Nasjonalmuseet og Munch-museet. Samtidig går Nationaltheatret inn i en periode med svært omfattende restaureringsarbeider etter mange års vedlikeholdsetterslep.

De mange byggene framstår som signalbygg som i seg selv er kulturbærere. Det kan raskt vise seg at vedlikeholdskostnader selv på helt nye bygg blir langt høyere enn beregnet i planprosessen. Videre må vedlikeholdsarbeidet ivaretas på en slik måte at det ikke opparbeides vedlikeholdsetterslep. Samtidig krever den teknologiske utviklingen stadig fornyelse av utstyr i byggene. På dette området skjer det en rivende utvikling i forbindelse med digitalisering og andre teknologiske nyvinninger slik at omløpshastigheten på utstyret blir stadig høyere.

Spekter mener at en viktig debatt de neste årene bør handle om hvilke modeller som egner seg for god og fornuftig drift og vedlikehold av kulturbyggene slik at ikke kostnadene i denne forbindelse påvirker rammene for den kunstneriske virksomheten i større grad enn forutsatt.

Styring og finansiering

Enger-utvalget foreslår en omlegging av systemet for eierstyring av kulturinstitusjoner innenfor hele kulturfeltet gjennom en formalisering av samfunnsoppdraget. Slik utvalget beskriver opplegget, skal det for alle statlige finansierte kulturinstitusjoner formuleres et dokument som beskriver institusjonens samfunnsoppdrag. For å unngå at systemet skal skape unødig administrative belastninger, blir det foreslått at samfunnsoppdraget skal ha en varighet på fire år.

Enger-utvalget mener at eierstyringen gjennom samfunnsoppdraget skal komme som en erstatning for, snarere enn i tillegg til de nåværende årlige rapporteringene gjennom mål- og resultatstyringssystemet. Men utvalget mener samtidig at når det gjelder økonomistyring bør det eksisterende styringssystemet videreføres.

Det vil i tilfelle bli en viktig diskusjon om hvordan slik eierstyring gjennom formalisering av samfunnsoppdraget med en periode på fire års varighet, skal kombineres med de årlige bevilgninger i statsbudsjettet og den tilhørende politiske styringen i denne forbindelse. Spekter mener derfor det vil være behov for å gå langt dypere inn i de problemstillinger som en slik kombinasjon av styringsregimer reiser. Man kan her for eksempel nevne Riksrevisjonens utøvelse av sin rolle i denne forbindelse.

Forvaltningsnivåene og aktørenes interesser og atferd

Enger-utvalget beskriver kulturpolitikken i forhold statlig, fylkeskommunalt og kommunalt nivå. Samtidig understreker utvalget behovet for å øke den private finansiering av kulturtilbudet, siden man ikke kan påregne nye kulturløft i samme omfang som fram til 2013.

Kommunestrukturen er under et visst press, og fylkeskommunene har fått redusert betydning som arena for påvirkning fra interessentene. Som innenfor mange andre sektorer skjer det en framvekst av regionale initiativ også på kultursektoren.

Disse regionale initiativene organiseres for å kunne samle regionale krefter for å påvirke direkte departement og Storting når det gjelder beslutningene om finansiering. Slike regionale interesseorganisasjoner framtrer i mange forskjellige former av allianser av kommuner, fylkeskommuner, aktører og private krefter.

Dette mønsteret med regionale initiativ ble ikke drøftet i Enger-utvalgets utredning i særlig grad, bortsett fra påpekningen av at regionale pressgrupper hadde lyktes godt i å sikre overføringer fra staten til sine prosjekter.

Spekter mener at det vil være nødvendig å se nærmere på de endringene som nå raskt skjer på dette området og som til dels utfordrer de rammebetingelsene som er knyttet til de tradisjonelle forvaltningsnivåene.

Teknologi og opphavsrett

Enger-utvalget skriver at noen av mest omfattende endringene som har funnet sted i kulturlivet de siste tiårene dreier seg om digitaliseringen av kulturproduksjon og kulturdistribusjon. Utvalget nevner i denne sammenheng digitalisering av ABM-feltet, kino og musikkbransjen. Utvalget gir også uttrykk for at kulturaktiviteter i økende grad tar form av tidsavgrensede arrangementer som har til formål å skape oppmerksomhet om bestemte tema, produkter eller steder og at det blir en økende grad av øyeblikksorientering i befolkningens hverdagslige kulturbruksmønstre.

Men Enger-utvalget beskriver ikke særlig inngående de store og til dels gjennomgripende endringer som digitaliseringen i økende grad representerer når det gjelder mulighetene for sammenveving av kunst – og formidlingsformer i helt ny mønstre. Dette gjelder i økende grad muligheter for slik sammenveving av virksomhet innenfor teater, opera, orkestre, museer, gallerier, TV, film, gallerier, bøker osv. Dette vil utfordre måtene å produsere og formidle kunst på og nye former for distribusjon og finansiering, og derved også store utfordringer knyttet til opphavsrettslige spørsmål.

Spekter mener det i årene framover vil skje endringer som det vil være vanskelig å håndtere for de etablerte kulturinstitusjonene uten en langt større oppmerksomhet rundt opphavsrettslige spørsmålsstillinger.

Aktørene

Enger-utvalget understreker at kulturinstitusjonene i større grad må bli drivere for skapende kunstnerisk arbeid utenfor institusjonene som dramatikk, musikk og visuell kunst, og at det må stimuleres til mer samarbeid mellom institusjoner og det frie feltet. Samtidig uttrykker Enger-utvalget at bare et fåtall av dem som ønsker en karriere som profesjonelle kunstnere, kan lykkes i å realisere dette målet. Kunstneres levekår må ta utgangspunkt i en slik erkjennelse. Man skal da ikke fordele ressursene på flere mennesker, men å gi mer til færre.

Tilfanget av nye kunstnere i arbeidsmarkedet har i de senere år økt betydelig. Antallet kunstnere og den innovative kraften i det frie feltet har derfor også vært økende.

Siden det har vist seg at det frie feltet kan bidra med god kunstnerisk kvalitet, har mange institusjoner de siste årene brukt mer ressurser på å anvende aktører fra dette feltet. Samtidig er det mange av aktørene i institusjonene som fra tid til annen er en del av det frie feltet og henter ekstra inntekter der.

Dette sammensatte aktørbildet beskriver Enger-utvalget i begrenset grad. Konsekvensene av slike "både og" – løsninger blir derfor heller ikke fokusert tilstrekkelig. Etter Spekters oppfatning vil det være hensiktsmessig å belyse forholdet mellom institusjonenes arbeidsgiveransvar for dem som er ansatt og de kunstnerne som bygger sin eksistens på å tilpasse seg de pengestrømmer som institusjonene genererer i samspill med det frie feltet.

Oppsummering

Som angitt innledningsvis mener vi Enger-utvalget har foretatt en omfattende og god gjennomgang av virksomheten innenfor kultursektoren. Samtidig mener Arbeidsgiverforeningen Spekter at det er viktig i sterkere grad å rette oppmerksomheten mot de temaområder som vi her har redegjort for, og som vi mener vil få økende betydning i årene framover.

Med vennlig hilsen

Arbeidsgiverforeningen Spekter

Anne-Kari Bratten

Administrerende direktør